

Sayı 25
Ocak-Şubat-Mart 2023

Bu Sayıda:

Profil-le(me)	2-4
<i>Dr. Emek Yüce Zeyrek Rios</i>	
Bölümden Haberler	5-7
Tezler	7
Sunumlar	8
Yayınlar	8
Seminerler	9
Ödüller ve Başarılar	9
4 Cevapta Doktora	10
Bunları Biliyor Muydunuz?	11

Dopdolu bir içerikle ve yenilene
dizaynımızla yeni sayımız!

Editör:

Ar. Gör. Gizem Fındık

Ar. Gör. Gözde Atalan

Dizayn:

Ahmad Alhasan

E-posta:

psynews@metu.edu.tr

PROFİL-LE(ME)

Dr. Emek Yüce Zeyrek Rios

Bölümümüz ek görevli öğretim üyelerinden Dr. Emek Yüce Zeyrek Rios adli profilendirme üzerine yazısını bizlerle paylaştı.

Güney İngiltere'de benim henüz doğmadığım yıllarda tren garlarında genç kadınlara tecavüz eden ve birçoğunu öldüren bir katil elini kolunu sallayarak dolaşıyordu. Polis olay yerinde bıraktığı kan örneğine, hayatta kalan kurbanların beyanlarına ve failin suç esnasındaki davranışlarına dayanarak bu suçların aynı fail tarafından işlendiğini anlamıştı. Olayların gerçekleştiği yerlerden ilham alan medya bu katile 'Railway Rapist/Murderer' adını vermişti. Bir gecede 3 kadına saldırdıktan sonra bu seri katili yakalamak için özel bir tim kuruldu. Tren yolu katilini yakalama çalışmaları, Yorkshire'daki Karındeşen vakasından (Yorkshire Ripper) sonra İngiltere tarihindeki en büyük 2. insan avıdır.

Hepinizin tahmin edebileceği gibi polis üzerindeki baskı çok fazlaydı ve daha önce denenmiş şeyler sonuç vermemiş, yeni bir şey denemek gerektiğini anlamışlardı. Quantico'da 'Behavioral Science Unit'te seri katilleri yakalamak için profillemeden yararlanıldığı İngiliz polisinin de kulağına gelmişti. Onlar da bu seri katili yakalamak için benzer bir yol denemeye karar verdiler. Bu sebeple uygulamalı

Dr. Emek Yüce Zeyrek Rios

psikoloji alanında çalışan Dr. David Canter'a ulaşılar ve "Bu katil birini daha öldürmeden, lütfen onu bulmamıza yardım et!" dediler. İşte David Canter hakkında okuduğum ilk şey buydu. Prof. David Canter, İngiltere'de psikolojik profilleme yöntemini ilk kez kullanan ve bu şekilde katillerin yakalanmasına

yardım eden ilk psikologdur. Demiryolu Katilinin (Railway Rapist/Murderer) profillemesinde gösterdiği başarı sonrasında polis tarafından birçok olay için danışmanlık yapması istenmiştir.

Çıkarımlarını, FBI tarzı profillemede kullanılan içgörü, deneyim ya da 'gut feeling' gibi yarı-mistik temellere dayandırmaktansa, daha önce işlenen suçların incelenmesine ve alanda yapılan araştırmalara dayandırmak isteyen Canter; suçlu davranışlarının sistematik ve bilimsel yöntemlerle incelendiği 'Investigative Psychology' (Suç ve Soruşturma Psikolojisi) alanını kurmuştur.

Profilleme yöntemini nasıl geliştirdiğini, veri odaklı yaklaşımını ve çıkarımlarını dayandırdığı teorileri daha iyi anladıkça, profillemeye karşı olan ikircikli ve mesafeli duruşum değişti. Çünkü popüler kültürde, hatta hala 'old-school' yayınlarda bile anlatıldığı gibi el yordamıyla yapıldığı her halinden belli, yarı 'supernatural' kıvamda sunulan profillemeden çok başka bir yöntemin mümkün olduğunu gösteriyordu. Bu da profillemeyle olan 'love-hate' ilişkimi 'pure dedication'a dönüştürdü!

Canter, 'Investigative Psychology' alanında çalışmalar yapan bir uluslararası merkez kurmuş ve benim de dâhil olduğum, birçok araştırmacıyı alanda yetiştirmiştir. Bu merkezde yaptığım çalışmalar da bana profilleme dünyasının kapılarını araladı.

Dr. Emek Yüce Zeyrek Rios

Peki, nedir bu profillendirme?

Profilleme popüler kültürde gösterildiği gibi suçu işleyen kişinin kimliğinin belirlenmesinde kullanılmaz.

Profillendirmenin amacı soruşturma alanını daraltmaktır.

Profil çıkarma, olay yeri ve failin suç esnasındaki davranışlarına dayanarak, bu suçu işleyen kişinin özelliklerine dair çıkarım yapma işlemidir. Failin suç esnasındaki davranışsal örüntülerine dayanarak incelenen belirli bir suçu ne tür bir kişinin işlemiş olabileceğine dair önemli bilgiler verir. Olası olmayan kişileri de elimine etmesiyle gereksiz adam gücü, zaman ve kaynak harcanmasını önleyerek olayın daha kısa sürede daha az çabayla çözülmesini sağlar. Failin suç işleme örüntüsünü anlamak ve kişinin özelliklerine dair çıkarımlar yapabilmek için, altta yatan psikolojik süreçlerin ortaya çıkarılması gerekmektedir. Bu tür çıkarımsal işlemlere de genel anlamıyla **profil çıkarma, profillendirme** adı verilir.

Bu çıkarımların etkin bir şekilde yapılabilmesi için de suç türleri, suç işleme tarzları ve fail özellikleri arasındaki ilişkilerin incelendiği farklı kültürlerde gerçekleştirilen bilimsel araştırmalar gerekmektedir.

Peki, biz bu suç araştırmaları, profilleme ve suç psikolojisi çalışmalarında neredeyiz? Neden bizde bu alanda akademik ve araştırma odaklı merkezler yok? Bu sorunun cevabını vermek için en az 2 bülten daha işgal etmem gerekebilir :) Bu sebeple sadece güzel dileklerle sonlandırmak daha iyi olacak gibi... Kim bilir belki de ODTÜ, birçok alanda gösterdiği öncü rolünü bu alanda da gösterip suç konusunda çalışmalarını yapıldığı bilimsel bir merkeze önayak olur.

Bölümden Haberler

Bölümümüz lisans öğrencisi Begüm Kırık'ı, 6 Şubat'ta yaşanan depremde kaybetmenin derin üzüntüsünü yaşıyoruz. Begüm başta olmak üzere depremde hayatını kaybeden tüm vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet, yaralılara acil şifa, tüm ülkemize başsağlığı diliyoruz.

Leyla Yıldızlı, bölüm sekreteri olarak görev yapmak üzere ODTÜ Psikoloji ailesine katılmıştır. Leyla Hanım'a hoşgeldiniz diyor, yeni görevinde başarılar ve kolaylıklar diliyoruz.

Dr. Öğr. Üyesi Dilay Karadöller, öğretim üyesi olarak görev yapmak üzere ODTÜ Psikoloji ailesine katılmıştır. Hoşgeldiniz Dilay Hocam!

Öğretim üyelerimizden Prof. Dr. Tülin Gençöz'ün Baş Editörlüğünü üstlendiği AYNA Klinik Psikoloji Dergisi'nin yeni sayısı çıktı.

AYNA Klinik Psikoloji Dergisi nicel, nitel, vaka, eser incelemesi gibi farklı türlerdeki Türkçe veya İngilizce makalelere yer vermektedir. Yılda 3 sayı olarak yayınlanan, TR Dizin ve Uluslararası alan dizini EBSCOhost dizinlerinde yer alan AYNA Klinik Psikoloji Dergisi'nin Lacanyen Psikanaliz (2017, Cilt 4, Sayı 3) ve Nitel Araştırmalar (2019, Cilt 6, Sayı 1) özel sayıları da bulunmaktadır. 2023 Ocak ayında derginin 10. Cilt, 1. Sayısı yayınlanmıştır. Dergide yer alan makalelerin tam metinlerine <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ayna> adresi üzerinden erişebilirsiniz.

Bölümden Haberler

Prof. Dr. Tülin Gençöz Hocamız, editörlüğünü üstlendiği “PSİKOLOJİDE NİTEL ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ: Yaklaşımlar, Veri Analizi ve Uygulama Örnekleri” isimli kitabı alana kazandırdı. Kitapta bulunan bölümler ise şöyle:

1. Dr. Öğr. Üyesi Sevda Sarı - Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz ile Örneklemeden Analiz Basamaklarına: İnfertilite Deneyimi Yaşayan Kadınların Duygusal Deneyimleri
2. Dr. Öğr. Üyesi Yağmur Ar-Karcı - Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz Uygulamalarında Araştırma Sorusu Oluşturma ve Örnekleme Seçimi
3. Klinik Psk. Dr. Duygu Cantekin - Yorumlayıcı Fenomenolojik Analizde Refleksivite ve Etik
4. Dr. Öğr. Üyesi Derya Özbek Şimşek - Yorumlayıcı Fenomenolojik Analizde "Yeterli" Yorumlama
5. Dr. Öğr. Üyesi Elif Ünal - YFA Örneği: "Farklı Bir Deneyim Olarak Beklenti Yası: Bugünün ve Yarının Problemleri Arasında Mahsur Kalmak"
6. Dr. Öğr. Üyesi Tuğba Uyar Suiçmez - Eleştirel Söylemsel Psikoloji'de Refleksivite ve Analitik Analiz Araçları
7. Klinik Psk. Dr. Felek Yoğan - Söylem Analizi Şemsiyesi: Epistemolojik Duruş, Versiyonlar ve Farklılıklar
8. Dr. Öğr. Üyesi Sinem Baltacı - Lacanyen Psikanaliz ve Söylem Analizinin Kesişimi
9. Öğr. Gör. Selin Uçar Özsoy - Konuşma Analizi: Aşamaları ve Uygulaması
10. Arş. Gör. Dr. Burcu Pınar Bulut - Psikoterapi Seanslarının Konuşma Analizi ile İncelenmesi
11. Dr. Öğr. Üyesi Sema Yurduşen - Öyküsel Analiz
12. Dr. Öğr. Üyesi Fazilet Canbolat - "Ya Dışındasındır Çemberin ya da İçinde Yer Alacaksın": Psikanalitik Bağlamda Otoetnografi
13. Dr. Öğr. Üyesi Ayşen Gündüz - Klinik Psikoloji Alanında Nitel Araştırmalar
14. Öğr. Gör. Fatma Girgin Kardeş - Nitel Çalışmalarda Kodlama Süreci

Bölümden Haberler

Bölümümüz ek görevli öğretim üyesi Dr. Emek Yuce Zeyrek Rios, *Journal of Investigative Psychology and Offender Profiling* dergisinde yardımcı editor olarak göreve başlamıştır. Hocamızı tebrik ederiz.

PSY 3701 Introduction to Traffic and Transportation dersi öğrencilerinin trafik güvenliğine dair yazmış olduğu köşe yazılarına <https://blog.metu.edu.tr/wwwsru/2023/01/27/trafikte-yasamak-ve-trafikte-yasatmak-icin-sesleniyoruz-part-1/> adresinden ulaşabilirsiniz.

Tezler

- Prof. Dr. Sibel Kazak Berument danışmanlığındaki Aybegüm Memişoğlu Şanlı, "Prosocial Acts in Early Childhood: Transmission of Maternal Self-Construals Through Parenting" başlıklı doktora tezini,
 - Dr. Öğr. Üyesi Sezen Kışlal danışmanlığındaki Furkan İlhan, "An Analysis of NMDA and Beta-adrenergic Receptor Antagonists Administration and Neural c-Fos Expression Following Conditioned Context Aversion Learning in Mice" başlıklı yüksek lisans tezini,
 - Dr. Öğr. Üyesi Dicle Dövençioğlu danışmanlığındaki Fatma Kılıç, "The Role of Prior Knowledge and Visual Cues on Perceived Softness" başlıklı yüksek lisans tezini,
 - Prof. Dr. Bengi Öner Özkan danışmanlığındaki Leyla Alma, "Prolonged Grief in Limb Loss: A Mixed Design Study Softness" başlıklı doktora tezini,
 - Prof. Dr. Nuray Sakallı danışmanlığındaki Ezgi Türkçelik, "Social Psychological Predictors of Bystander Intervention in the Context of Male Violence Against Women" başlıklı doktora tezini,
- başarıyla sunmuşlardır. Kendilerini ve danışmanlarını tebrik ediyoruz.

Sunumlar

- İlhan F., Ülke E., Urcelay G., & Kışlal S. (2022). C Fos Expression in the Hippocampus Following Conditioned Context Aversion Learning in Mice. 20. National Neuroscience Conference, Acıbadem University, Istanbul, Turkey.
- Ülke E., İlhan F., & Kışlal S. (2022). Deney Hayvanlarında Koşullu Çevre İtinmesi Modeli. 21. National Psychology Conference, Doğuş University, Istanbul, Turkey.
- Kışlal, S. (2022). Kanser Hastalarında Görülen Beklentisel Bulantının Belleğin Bütünleştirme Sürecine Müdahale ile Önlenmesi, NÖROM Seminars.

Yayınlar

- Gonultas, B., Zeyrek-Rios, E. Y.; Fahsing, I. & Cetionoz, E. (2023-accepted). The qualitative analysis of the perceived abilities, skills and characteristics of Turkish crime investigators. European Journal of Police Studies.

Seminerler

- 20 Ocak Cuma günü saat 11:00'de yapılan seminerde TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesinden Doç. Dr. Atılım Murat, "Behavioral Finance: The Psychology of Misjudgment" konulu konuşmasını yapmıştır.

ODTÜ Psikoloji Bölümü Seminer Serisi Kapsamında Konuşmacılarımız Vardı:

- 17 Mart'ta Dr. Dilay Karadöller, "My Sign App: Supporting Sign Language Acquisition of Deaf Children with Hearing Parents" başlıklı konuşmasını yapmak üzere konuk oldu.
- 24 Mart'ta Dr. Öğr. Üyesi Dicle N. Dövençioğlu, "Hand Explorations are Determined by the Characteristics of the Perceptual Space of Real-World Materials from Silk to Sand" başlıklı konuşmasını yapmak üzere konuk oldu.
- 31 Mart'ta Doç. Dr. Yonca Toker Gültaş, "Once Is More Than Enough: Workplace Sexual Harassment Profiles and Outcomes" başlıklı konuşmasını yapmak üzere konuk oldu.

Ödüller & Başarılar

Bölümümüz öğretim üyelerinden Doç. Dr. Banu Cingöz Ulu, Kurumsal Gelişim ve Planlama Ofisi Koordinatörü olarak görevlendirilmiştir. Banu Hocamıza yeni görevinde başarılar ve kolaylıklar dileriz.

4 Cevapta Doktora

Dr. Ezgi Türkçelik

Başlık: Kadınlara Yönelik Erkek Şiddeti Bağlamında Tanıkların Müdahalesinin Sosyal Psikolojik Yordayıcıları

Konu Neydi: Çalışmanın konusu, Türkiye'de

üniversite ortamında kadına yönelik erkek şiddeti olaylarına tanık olanların müdahalesini (seyirci müdahalesi) belirleyen sosyal psikolojik faktörlerdir. Bu kapsamda, seyirci müdahale modeli değişkenlerinin (seyirci öz-yeterliliği ve hissedilen kişisel sorumluluk), sosyal-bağlama ilişkin faktörlerin (müdahaleye ilişkin algılanan akran normları ve kurumların şiddetin önlenmesinde algılanan etkililiği) ve seyirci özelliklerinin (cinsiyet, geçmiş tanık olma ve müdahale deneyimleri) bireylerin kadınlara yönelik erkek şiddeti (KYEŞ) olaylarına müdahale etme niyetlerini öngörmedeki rollerini araştırdım.

Nasıl Çalışıldı Tez kapsamında 2 çalışma gerçekleştirdim. Konuyla ilgili Türkçe ölçek bulunmadığından, ilk çalışmada her bir çalışma değişkeni için ölçek geliştirerek, bunların geçerliliği ve güvenilirliğini değerlendirdim. İkinci çalışmada, söz konusu değişkenlerin ve değişken kategorilerinin tanık olunan KYEŞ olaylarına müdahale etme niyetini ne ölçüde yordadığını test ettim. İki çalışma da üniversite öğrencileriyle yapılan anket çalışmalarıdır.

Ne Bulundu: Araştırmanın sonucunda seyirci özellikleri, algılanan bağlamsal değişkenler ve seyirci modeli değişkenlerinin müdahale etme niyetleri ile anlamlı şekilde ilişkili olduğu bulunmuştur. Seyirci modeli değişkenleri, seyircilerin müdahale etme niyetlerini yordamada algılanan bağlamsal değişkenler ve seyirci özelliklerinin ötesinde anlamlıdır. Nihai modelde cinsiyet, hissedilen kişisel sorumluluk ve seyirci öz-yeterliliği, tanıkların müdahale etme niyetlerini yordayan önemli faktörlerdir.

Neden Önemli: Türkiye'de, öğrencilerin kadınlara yönelik erkek şiddeti, cinsel saldırı ve tacize yönelik tutumları ve davranışları üzerine çalışmalar olmasına rağmen tanık olanların müdahalesi üzerine bir araştırma bulunmamaktadır. Bu çalışma, Türkiye'de üniversite bağlamında KYEŞ'ye tanık olanların müdahalesini öngörmede rolü olan faktörleri ortaya koyması açısından önemlidir. Bununla birlikte, KYEŞ'nin önlenmesinde şiddete tanıklık eden kişilerin rollerine dikkat çekerek olası seyirci müdahale davranışları konusundaki çalışmalara ve müdahale programlarına kaynaklık edebilir.

Bunları Biliyor Muydunuz?

- Otobiyografik anılarımızı paylaşmanın, bir duygu düzenleme biçimi olarak moral yükseltici rolü olduğunu
- Sosyalleşme amacı ile hatırladığımız otobiyografik anılarımızın sıklıkla olumlu olduğunu ancak şimdiki ve gelecekteki davranışlarımızı yönlendirmemizi sağlayan anılarımızın genellikle olumsuz olduğunu
- Kişilerin olumlu anılarını olumsuz anılarına kıyasla iki kat fazla hatırladıklarını
- Yaşamımızda bulunan önemli dönemlere ilişkin genel anılarımızın spesifik anılarımıza kıyasla benlik algımızın gelişimine daha çok katkı sağladığını
- Anne-çocuk anı konuşmalarında daha ayrıntıcı bir stil ile konuşan annelerin çocuklarının ergenlik döneminde daha az duygusal sorun yaşadıklarını
- 40 yaş üzeri yetişkinlerden bir anı hatırlamaları istendiğinde, seçilen anının büyük ölçüde 15-30 yaş dönemlerine ait olduğunu
- Çocuk ve ergenlere farklı zamanlarda ilk anılarının ne olduğu sorulduğunda, farklı farklı anılar anlattıklarını ancak yetişkinlerin %82'sinin tutarlı bir şekilde aynı anıya sadık kaldıklarını
- Aile büyüklerinin kendi kişisel ve kolektif anılarını çocukları ya da torunları ile paylaşarak oluşturduğu kuşaklararası anlatıların kimlik gelişimi açısından önemli olduğunu
- Geçmiş yaşantı ve anıların hatırlanmasının gelecekte yaşanması beklenen olaylar ile ilişkili olduğunu

(Ar. Gör. Aysu Alkış)